

20.14x25.97	1	עמוד 27	ארץ בנימין	19/11/2014	45229719-9
מכון חרו - 29450					

טראומה רב מערכתית

מהו תפקיד הקהילה בשמירה על ילדים נפגעי התעללות? יום עיון ייחודי שנערך לאחרונה לרבני היישובים ועובדים סוציאליים עסק בדיוק בסוגיה זו

וראוי במקרים העלולים להתרחש בכל קהילה בכלל וביישובים שלנו כפרט, כי בנפשנו הרבר.

השלב הבא בעבודתנו עם מכון חרו הוא הכשרת צוותי מוגנות בישובים. בה כשרה ישתתפו גם העובדים המקצועיים כמועצה: עובדים סוציאליים, עובדים קהילתיים ופסיכולוגים, אשר מהווים את הצוות המערכתי להתמודדות עם אירוי עם בעלי השלכות קהילתיות.

אחיקם ון-לובין, רכז תוכנית המגן, מחלקת רווחה,

מועצה אזורית מטה בנימין

magen@binyamin.org.il

יום העיון בנושא שמירה על ילדים נפגעי התעללות. מחבר בין דיסציפלינות שונות אך משיקות

בספר שמואל לאחר מעשה אמנון ותמר מסופר כך:

ותקח תמר אפר על ראשה וכתנת הפסים אשר עליה קרעה ותשם ידה על ראשה ותלך הלוד וועקה. ויאמר אליה אבשלום אחיה האמינו אחיד היה עמך ועתה אחותי התרישי אחיד הוא אל תשיטי את לבך לדבר הזה ותשב תמר ושמה בית אבשלום אחיה. והמלך יהוד שמע את כל הדברים האלה וימר לו מאד. (שמואל ב, פרק יג).

שלוש דמויות מתוארות בקטע קצר זה. האחת היא דמותה של תמר. תמר אינה שומרת על "היסיון". היא זועקת בכל מקום שאליו היא הולכת.

את הזעקה הזו מפרש אברבנאל שם כבבואה של הפסוק בספר דברים: "זעקה (הנער) הנערה המארשה ואין מושיע לה".

הדמות השנייה היא דמותו של אבשלום, המורה לאחתו "החרישי". הוא עצמו שונא את אמנון ועל כן אינו מדבר עמו מוטב עד רע. הרמב"ם אינו רואה בחיוב את שתיקתו זו של אבשלום. בהלכות דעות הוא כותב: "כשיחטא איש לאיש לא ישטמנו וישתוק כמו שנאמר בדשעים ולא דבר אבשלום את אמנון מאומה למרע ועד טוב כי שונא אבשלום את אמנון".

הדמות השלישית היא דוד. דוד שומע. הוא אינו טוען שהוא לא יכול להאמין מפני שמדובר בלשון הרע, אלא מגיב בחרון.

...

ביום עיון שנערך החדש בנושא שמירה על ילדים נפגעי התעללות, השתתפו רבני היישובים ועובדים סוציאליים ממחלקת הרווחה והמדור לעבודה קהילתית. הוא התקיים יחד עם המועצות האזוריות גוש עציון והר חברון.

ביום העיון נעשה חיבור בין שתי דיסציפלינות שונות אך משיקות של רבני הקהילות – המובילים את הקהילה ומנהיגים אותה, והעובדים המקצועיים – אשר פועלים לקידום הרווחה האישית, החברתית והקהילתית בעת שגרה, כמו גם בעת משבר ומצבי חירום. חיבור זה מקדם את המשך שיתוף הפעולה הרציף הקיים בין העובדים הסוציאליים לבין הנהגות היישובים, לצורך טיפול נכון וראוי במקרים הדרושים לכך, תוך כרי שמירה מלאה על החיסיון הנדרש.

במהלך היום החכמנו על תפקידו של הרב בליווי וטיפול נפגעי תקיפה מינית בקהילה. דנו במשמעויות והרילמות העומדות בפני רב הנחשף לעיתים לסיפורים קשים העלולים להתרחש בכל קהילה, ובאלו פעולות עליו לנקוט כדיני נפשות אלו.

נעשתה סקירה עיונית על הפגיעה המינית כטראומה רב מערכתית הנוגעת בנפגע, במשפחה ובקהילה. למי דנו כי לתגובת הסביבה והקהילה ביחס לנפגע קיימת השלכה משמעותית לטיפול בו. לעיתים הילד הנפגע מסוגל להתמודד ולטפל בפגיעה, אך לא מצליח להתמודד עם תגובה לא נכונה של סביבתו הקרובה והקהילה.

אם המקרה שנחשף מושקע ועל כן לא מטופל כראוי, או אם הנפגע לא מקבל את הלגיטימציה המגיעה לו, ההבנה שלו כי אינו אשם במעשה שנעשה לו – נפגעת. לכך עלולות להיות השלכות משמעותיות לעיבוד המי קרה והטיפול בו. על כל אחד מאתנו כתושב בקהילה, ועל מנהיגיה ורבניה, מוטלת האחריות לדאוג שהמקרים יטופלו בצורה המקצועית והנכונה, לטובת הקטינים.

למדנו גם על הצד השני של אותו המטבע – על ההיבטים הנפשיים של דמותו של הפוגע. על כך שהמור שנים "פוגע" ו"נפגע" אינם שחור ולב, וקיימים תחומים אפורים רבים באמצע, ועל השלכות התיוג של אדם או קטין כפוגע. על הטיפול הנכון בפוגע, תוך כרי שמירה על מוגנותו שלו ושל סביבתו.

הקשבנו לסיפורה המצמרר של נפגעת פגיעה מינית, בתוך החברה הדתית, אשר חשפה בפנינו באומץ את סיפורה ונתנה לנו נגיעה קטנה וכואבת מתוך עולמה.

במהלך היום ראינו את הזוויות השונות שמטפלות במקרה של פגיעה מינית בקטין, מרגע הרווח ועד הטי פול. לגורמי טיפול אלו בררר כלל הקהילה לא חשופה, ולא מודעת לפעולות אשר הם נוקטים במקרה – החל במחלקה לשירותים חברתיים (מחלקת הרווחה), משטרת ישראל, חקירות ילדים, פרקליטות המדינה; וכלה במרכז הטיפולי המטפל בילד או הנער נפגע התקיפה המינית. חשוב לדעת כי לא בכל מקרה כלל הגורמים הללו מעורבים. למשל, ישנם מקרים בהם צו"ס לחוק הנוער במחלקת הרווחה (המוסמכת על פי חוק לעשות זאת) רשאית לפנות לוועדה מחוזית הפוסרת אותה מל דיוח על המקרה למשטרת ישראל, ובכך למנוע חקירה של הקטין, ופתיחת תיק במשטרה.

בסיום היום נחשפנו למודל להתמודדות עם פגיעות מיניות בקהילה. יום העיון הינו חלק ממהלך של בניית צוותי מוגנות בתוך הקהילה, אשר נועדו ליצור סביבה מוגנת יותר ביישוב במקרים סבוכים אלו. להקמת הצוותים שותפים מחלקת הרווחה כמועצה, המדור לעבור קהילתית והשירות הפסיכולוגי. הצוותים מורכבים מתושבים בקהילה ומנהיגיה. צוותי המוגנות יפעלו רק במקרים שבהם האירוע חורג מגבולות המשפחה ומשפיע על מערכות אחרות בקהילה.

יום העיון, בהנהיגתם של מכון חרו, העלה סוגיות קשות וכואבות על השולחן, מתוך שאיפה לטיפול נכון